

FOTO: CHRISTIAN TORNOVIST

Murielle Hellsten Caron förstår inte att hon ska behöva tvingas till en arbetsuppgift som hon inte klarar på grund av graviditet. »Det krävs bara lite mänsklig förståelse. Det är tungt att jobba på vår akutmottagning redan som icke gravid. Arbetsmiljön är inte anpassad för gravida, det kan man lugnt säga.«

Skyddsombud stängde av gravid från jour

Ett skyddsombudsstopp krävdes för att få gravida ST-läkaren Murielle Hellsten Caron omplacerad och jourbefriad. Hon ville nämligen jobba, inte bli sjukskriven.

■ Murielle Hellsten Caron är ST-läkare på barnkliniken på Universitetssjukhuset MAS i Malmö och gravid i vecka 25. Under graviditeten har hon velat undvika jourtjänstgöring och arbete på barnakuten och därför bett att få bli delvis omplacerad. När inte det gick grep huvudskyddsombudet in och stoppade delar av hennes arbete den 5 december.

Murielle Hellsten Caron har två barn, och under båda graviditeterna arbetade hon som underläkare respektive forskare. I somras blev hon gravid. Hon mådde bra och arbetade nattjour på barnkliniken som vanligt. Under en hemsk nattjour med många sjuka barn på akuten fick hon rycka ut till förlossningen 500 meter bort, där ett barn hade fötts livlöst. Neonatalbakjouren och narkosläkaren söktes men dök aldrig upp.

– Jag stod där som ensam läkare i tjuugo minuter och fick till och med intubera själv. Det visade sig senare att barnet var dött redan vid födseln, men det var en av de värsta återupplivningar jag varit med om.

Efteråt fick hon migrän och kort därefter också missfall. Genom ultraljudet kunde man konstatera att fostret dött under nattjournsveckan.

– Under min tid som läkare har jag hört flera kolleger berätta att de fått missfall under jurer och stressiga placeringar. Det kommer fram när man börjar tala med folk i förtroende.

Bad att få bli delvis omplacerad

I höstas blev hon gravid igen. Även om hon inte kan bevisa att nattjouren var orsak till missfallet ville hon inte ta risken att gå nattjour under den här graviditeten. Dessutom var hon väldigt trött och illamående och orkade hur som helst inte med nattjour och akut. Men hon ville inte bli sjukskriven. Arbetet på mottagning och avdelning är inte lika stressigt, och det tyckte hon gick bra.

Hon bad därför klinikchefen att få bli

delvis omplacerad, också för att hon var orolig för att på barnakuten utsättas för en koncentration av vissa virusinfektioner som kan kopplas till missfall eller skador på fostret. Svaret var att läkarintyg krävdes. Hon fick ett läkarintyg. Detta godtogs dock inte, och hon schemalades som vanligt. Hon är själv skyddsombud och kopplade därför in huvudskyddsombudet Jens Bernow för hjälp.

Jens Bernow yrkade hos klinikchefen att Murielle Hellsten Caron skulle slippa jourarbete och akutmottagning under hela graviditeten. Han hänvisade bl a till att jourskapet vid kliniken innebär intensivt arbete nattetid i 16 timmar i sträck, att det är tungt, stressigt utan säker möjlighet till vila eller rast och att det innebär ständig kontakt med sjuka barn med olika »infektiösa agens«. Det blev nej.

– När han sa nej till det stängde jag av

■ Enligt Ragnar Kristensson, jurist och arbetsmiljöexpert vid Läkarförbundet, är det mycket ovanligt att ett skyddsombud behöver stoppa arbetet för en gravid läkare.

– Det är nog unikt. Jag har inte hört talas om det förr. Man kan hoppas att det beror på att man löser frågan utan att

gå till formella beslut, genom att göra individuella anpassningar av arbetet. Men jag befarar att läkarna ofta tiger och lider eller att de blir sjukskrivna. Jag tycker att det var ett mycket bra beslut att använda skyddsombudsstoppet i det här fallet eftersom man inte fick gehör för sina synpunkter. •

henne med hänvisning till Arbetsmiljölagen. Jag vet att jourarbetet påverkar oss negativt. Jag är inte kapabel att bedöma graden av smittorisk, men den finns. Och sedan handlar det om den enskilda medlemmens situation. När man väger ihop den stress som finns i det vardagliga arbetet med vad Murielle upplevt sedan tidigare kändes det helt korrekt att stänga av henne. Summan blir för mycket. Jag har tillräckligt på fötterna för att få Arbetsmiljöinspektionens synpunkt på detta. Och det får jag inte om jag inte stänger av henne, säger Jens Bernow.

Bättre att bli sjukskriven

Murielle Hellsten Caron har fått signaler från både företagshälsovården och ledning om att det vore bättre om hon blev sjukskriven i stället.

– Jag blev helt häpen. Jag vill inte bli sjukskriven, jag vill jobba. Det är väldigt uppseendeväckande att man inom kåren vill sjukskriva människor som kan jobba. Om man vill bli omplacerad anses man besvärlig. Blir man sjukskriven är det ingen som ifrågasätter det. Av alla tre kvinnliga läkare här som är gravida är jag den enda som jobbar 100 procent, med omplacering. De andra har blivit sjukskrivna helt eller på deltid.

Jens Bernow tror att det är lättare för ledningen att acceptera en sjukskrivning.

– Det är man van vid. Den här situationen är ny för dem.

Murielle Hellsten Caron förstår egentligen inte varför det ska behövas läkarintyg.

– Det krävs bara lite mänsklig förståelse. Det handlar inte om att slippa ifrån. Jag kan ta igen varenda jour när jag kommer tillbaka, men jag orkar helt enkelt inte just nu. Det är tungt att jobba på vår akutmottagning redan som icke gravid.

– Jag är gravid, och det finns ingen skam i det. Jag ska inte behöva gå på knäna och äventyra mitt barns hälsa. Arbetsmiljön är helt enkelt inte anpassad efter gravida. •

För alla arbetstagare gäller Arbetsmiljölagen 3 kap 3 § 2 st: »Arbetsgivaren skall genom att anpassa arbetsförhållandena eller vidta annan lämplig åtgärd ta hänsyn till arbetstagarens särskilda förutsättningar för arbetet. Vid arbetets planläggning och anordnande skall beaktas att människors förutsättningar att utföra arbetsuppgifter är olika.»

Enligt Arbetsmiljöverkets författ-

Arbetsgivaren har inte brett om upphävande

Klinikchefen Carl-Erik Flodmark motsätter sig skyddsombudets bedömning men har ändå inte begärt att Arbetsmiljöinspektionen ska titta på fallet.

II – Vi följer givetvis avstängningen, det är vi skyldiga att göra. Men vi ser inte graviditet som ett hinder för att utföra arbete som doktor, utom nattjournverksamhet under sen graviditet.

Andra avsteg kräver läkarintyg, anser Carl-Erik Flodmark.

Varför de tre läkarintyg som Murielle Hellsten Caron har skickat in före och efter stoppet inte godtagits vill han inte berätta.

– Jag kan inte uttala mig i media om innehållet i ett läkarintyg. Intygen spelar ingen roll, för det är avstängningen som gäller.

När ett skyddsombud stoppar arbetet för att förhindra olycksfall och ohälsa är arbetsgivaren skyldig att respektera det. För att få stoppet upphävt måste arbetsgivaren vända sig till Arbetsmiljöinspektionen, annars öppnas inget ärende där. En sådan begäran med efterföljande upphävande är det vanliga förloppet vid ett stopp, enligt arbetsmiljöinspektör Lars Liljekvist i Malmö.

»Blir prejudikat«

Men MAS har inte brett om något upphävande. Carl-Erik Flodmark ville heller inte godkänna Jens Bernows yrkande eftersom det skulle få prejudicerande effekt för alla gravida vid kliniken, bland annat eftersom yrkandet refererade till smittorisker.

– För mig blir det lätt en diskussion som handlar om alla arbetstagare, och det är det vi vänder oss emot. Det blir prejudikat.

Om Arbetsmiljöinspektionen på eget initiativ skulle utreda huruvida en barn-

klirik är en olämplig arbetsplats för gravida skulle han välkomna en sådan utredning, så att det blev klarlagt.

– Men vi anser inte att det finns ökad risk för fosterskador hos oss jämfört med resten av samhället. Vi ser inte arbete här som farligt från smittosynpunkt för en gravid kvinna.

Varken Murielle Hellsten Caron, Jens Bernow eller Arbetsmiljöinspektionen anser att en bedömning av detta enskilda fall behöver ha generaliserbar effekt.

– Som jag ser det är det ett antal förhållanden som är speciella för det här fallet. Om vi skulle bedöma det ser jag inte att det skulle vara generaliserbart för alla kvinnliga läkare på barnkliniken, säger Monica Björk på Arbetsmiljöinspektionen.

Skyldig att göra riskbedömning

En arbetsgivare är enligt arbetsmiljölagstiftningen skyldig dels att göra riskbedömning av arbetsmiljön, dels att anpassa arbetet efter den enskildes förutsättningar. Enligt Lars Liljekvist kan arbetsgivaren därför inte gömma sig bakom ett krav på läkarintyg.

– Nej, för då värnar man inte om sina anställda och den psykosociala arbetsmiljön.

Den 12 januari skickade Läkarförbundet en vädjan till alla medlemmar i Chefsföreningen om jourbefrielse för gravida. I brevet står bland annat: »I det fall en gravid kollega vänder sig till dig för att bli befriad från jourtjänstgöring ber vi Dig hörsamma hennes begäran.» Carl-Erik Flodmark känner till brevet men påpekar att det har kommit under processen.

– Det kunde vi inte ta hänsyn till när vi började, säger han.

Samtliga texter: **Elisabet Ohlin**
elisabet.ohlin@lakartidningen.se

ning 1994:32 får en gravid kvinna inte åläggas nattarbete om hon visar läkarintyg på att det skulle vara skadligt för säkerhet eller hälsa. Arbetsgivaren är skyldig att bedöma om risker gravida arbetstagare utsätts för är skadliga och i förekommande fall undanröja dem eller ge arbetstagaren andra arbetsuppgifter.

Enligt överenskommelse mellan

Läkarförbundet och Landstingsförbundet kan en gravid läkare befrias från jour de sista två månaderna på egen begäran utan intyg.

Läkarförbundets fullmäktige beslutade i maj 2003, efter motion från Sveriges yngre läkares förening, att förbundet i nästa avtalsrörelse ska verka för ökade möjligheter för gravida att befrias från jour, se LT nr 22/2003. •